

SOKNDAL KOMMUNE
Gamleveien 20
4380 HAUGE I DALANE

Kontakt saksbehandler

Anne Stensland, 51568901

Uttalelse - offentlig høring - kommuneplan - Sokndal - planstrategi 2024 - 2027 kommuneplanens samfunnsdel

Vi viser til brev datert 12.04.2024 der forslag til planstrategi og planprogram 2024 – 2027 ble sendt ut på høring.

Sokndal kommune har sendt planstrategi og planprogram til offentlig ettersyn. Kommuneplanens arealdel skal sendes til offentlig ettersyn vår/sommer 2024, og kommunens samfunnsdel skal revideres høsten 2024 etter vedtak av planstrategi og planprogram.

Tabellen som omtales som planprogram i oversendelsen, er i realiteten en planstrategi. I denne vises det til at det er 53 planer som kommunen skal revidere i løpet av valgperioden. I denne tabellen er det likevel ikke nevnt for eksempel landbruksplanen som skal utarbeides, den er kun nevnt under livskraftig naturmiljø. Omfanget viser et veldig høyt ambisjonsnivå, og at kommunen har gode intensjoner for arbeidet fremover. Vi vurderer likevel at mengden detaljerte planer bidrar til at plansystemet i kommunen blir fragmentert, og at det er lite hensiktsmessig å ha 53 ulike planer som skal bearbeides i samme periode. Vi anbefaler at kommunen reduserer mengden planer, og heller samler seg om hovedstrategier. Vi bistår gjerne i denne prosessen. Ta gjerne kontakt dersom dere ønsker en videre dialog.

Av nye nasjonale føringer vil vi særlig trekke fram følgende:

- nye Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027
- ny nasjonal jordvernstrategi og revidert regionalt jordvernmål
- forpliktelser i den nye Naturavtalen
- endring av klimamålene for 2030 i § 3 i klimaloven
- ny barnevernslov
- den sikkerhetspolitiske utviklingen i Europa innebærer større forventninger til helhetlig planlegging som også ivaretar totalberedskapen
- ny lov om kommunenes ansvar på det boligpolitiske feltet.

I tillegg er det kommet nye veiledere fra Regjeringen for planlegging av arealbruk, bl.a. for planlegging av LNF-spredd og fritidsbebyggelse.

I det videre har vi mer konkrete innspill til vurderinger innenfor våre sektoransvarsområder.

Lovgrunnlag

Å vedta kommunal planstrategi er en lovpålagt oppgave med hjemmel i plan- og bygningslovens § 10-1 som lyder slik:

Kommunestyret skal minst en gang i hver valgperiode, og senest innen ett år etter konstituering, utarbeide og vedta en kommunal planstrategi. Planstrategien bør omfatte en drøfting av kommunens strategiske valg knyttet til samfunnsutvikling, herunder langsiktig arealbruk, miljøutfordringer, sektorenes virksomhet og en vurdering av kommunens planbehov i planperioden.

Kommunen skal i arbeidet med kommunal planstrategi innhente synspunkter fra statlige og regionale organer og nabokommuner. Kommunen bør også legge opp til bred medvirkning og allmenn debatt som grunnlag for behandlingen. Forslag til vedtak i kommunestyret skal gjøres offentlig minst 30 dager før kommunestyrets behandling.

Angående planprogram stiller plan- og bygningsloven § 4-1 følgende føringer:

For alle regionale planer og kommuneplaner, og for reguleringsplaner som kan få vesentlige virkninger for miljø og samfunn, skal det som ledd i varsling av planoppstart utarbeides et planprogram som grunnlag for planarbeidet. Kongen kan ved forskrift gjøre unntak fra kravet om planprogram for reguleringsplaner.

Planprogrammet skal gjøre rede for formålet med planarbeidet, planprosessen med frister og deltakere, opplegget for medvirkning, spesielt i forhold til grupper som antas å bli særlig berørt, hvilke alternativer som vil bli vurdert og behovet for utredninger. Forslag til planprogram sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn normalt samtidig med varsling av planoppstart. Planprogrammet fastsettes ordinært av planmyndigheten.

Dersom berørte regionale og statlige myndigheter på grunnlag av forslag til planprogram vurderer at planen kan komme i konflikt med nasjonale eller viktige regionale hensyn, skal dette framgå av uttalelsen til forslaget til planprogram.

Statsforvalterens vurdering

Kommunal planstrategi er først og fremst et strategisk dokument for kommunen som skal være førende for kommunens prioriteringer av planarbeidet i den kommende valgperioden. Utarbeiding av planstrategien skal ta utgangspunkt i kommunens behov basert på en lokal vurdering, men strategien skal også gi grunnlag for å ivareta nasjonale og regionale interesser i den kommunale planleggingen.

Vi viser til nye [Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027](#) av 20.06.2023, hvor Regjeringen sine forventninger til kommunenes planlegging, klima, miljø og jordvern m.m. kommer frem. Regjeringen forventer at kommunene prioriterer arbeidet med planstrategier for å sikre at planene er oppdaterte og møter behovene som følger av endringer i samfunnsmessige, demografiske, politiske og naturgitte forhold.

I oversendingen fra kommunen er det på side 16-18 satt opp en tabell under overskriften *Planprogram 2024 -2028*. Vi anbefaler at overskriften endres, for eksempel til *Planbehov 2024-2028*. Jf. sitatene over, er planprogram etter plan- og bygningsloven § 4-1 knyttet til utarbeidelse av den enkelte plan. I tabellen har kommunen listet opp alle planer som skal revideres i planperioden, en vurdering som skal inngå i kommunens planstrategi.

I tabellen er det listet opp 53 planer som kommunen skal revidere i løpet av valgperioden. Dette viser et høyt ambisjonsnivå fra kommunen sin side. Vi er bekymret for at mengden detaljerte planer fragmenterer plansystemet, og at det arbeidet kommunen legger opp til både vil være svært ressurskrevende, og gjøre det vanskelig å se sammenhengene både innad i fagområder/avdelinger, og på tvers av disse. Skal kommuneplanen lykkes som et styringsverktøy, må den samle kommunens hovedstrategier og målsetninger fra de ulike planene. Motsatt bør kommunen også sikre at alle del- og temaplaner følger opp hovedmål og strategier i kommuneplanen.

Planprogrammet skal gjøre rede for formålet med planarbeidet og planprosessen. Sokndal kommune har satt opp seks tema som skal gjennomgås i kommuneplanrevisjonen;

1. Innarbeiding av oppdaterte nasjonale, regionale og kommunale føringer
2. Sentrumsutvikling og utvikling av et aldersvennlig samfunn
3. Næringsutvikling
4. Gode oppvekstvilkår for barn og unge
5. Klima og miljøtilpasninger
6. Bærekraftig økonomiutvikling

Med bakgrunn i våre sektorinteresser har vi følgende merknader til det oversendte forslaget:

Interkommunalt samarbeid

Interkommunalt samarbeid er i dag en viktig del av kommunens virksomhet. Interkommunalt samarbeid kan omfatte alt fra utførelse av tjenester, faglige nettverk for informasjonsutveksling og kompetanseheving, til politiske samarbeidsorgan for en region m.m. Det er lagt til rette i kommuneloven for samarbeid mellom kommuner både når det gjelder driftsoppgaver og myndighetsoppgaver. For flere av de utvalgte temaene i kommuneplanrevisjonen kan kommunen legge opp til en systematisk gjennomgang av om det er områder der ytterligere samarbeid, eller nye samarbeidsformer, med andre kommuner kan være nødvendig for å levere god kvalitet på lovpålagte tjenester, oppnå effektiviseringsgevinster og sikre et mer bærekraftig velferdssamfunn inn i fremtiden.

Folkehelse

Arbeidet med planstrategi skal bygge på et oppdatert kunnskapsgrunnlag. Folkehelseloven § 5 setter krav til kommunen om å ha nødvendig løpende oversikt over helsetilstanden i befolkningen og på faktorer som påvirker helsen. Hvert fjerde år skal kommunene utarbeide et samlet oversiktsdokument. Oversiktsdokumentet skal inngå som grunnlag for arbeidet med kommunens planstrategi, jf. folkehelseloven § 6 og forskrift om oversikt over folkehelse § 5. Konsekvenser og årsaksforhold skal være vurdert i oversiktsdokumentet, og trekk ved utviklingen som kan skape eller opprettholde sosiale eller helsemessige problem skal ha et særskilt fokus.

Folkehelseutfordringene skal vektlegges i drøfting og vurdering av alle relevante planer for kommunen som samfunn og organisasjon, jf. plan og bygningslovens § 3-1 f. Dersom oversiktsdokumentet viser at kommunen har folkehelseutfordringer på et eller flere områder, men ikke har mål, tiltak og strategier for å løse dette i eksisterende planer, eller ser at nåværende planer ikke er gode nok, bør dette drøftes i arbeidet med planstrategien. På denne måten vil en også sikre en

overordnet koordinering av den tverrfaglige og tverrsektorielle innsatsen som må til for å følge opp identifiserte folkehelseutfordringer.

Vi merker oss at Sokndal kommune har utarbeidet Oversiktsdokument folkehelse 2024 – 2027 og at dette brukes i planstrategien. Vi oppfordrer kommunene til å lage gode systemer for å følge med på utfordringene som er identifisert.

Helsedirektoratets veileder Systematisk folkehelsearbeid gir god oversikt over kommunens ansvar for oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer i kommunens befolkning [Systematisk folkehelsearbeid - Helsedirektoratet](#).

Statsforvalteren vil utover dette trekke frem lovendringer knyttet til barnevernsreformen og kommunen sitt ansvar på det boligsosiale feltet. Vi ønsker også å sette fokus på rekrutterings- og kompetanse-planlegging i helse- og omsorgstjenestene.

I oversendelsen er det nevnt at Boligsosial handlingsplan skal revideres. Vi mener likevel at det boligsosiale ikke har fått tilstrekkelig fokus i planprogrammet med tanke på *Lov om kommunenes ansvar for det boligsosiale feltet* som trådte i kraft 01.07.2023. I denne loven vil vi spesielt peke på § 5 *Ansvar for organisering og planlegging*, og § 6 *Plikt til å gi individuelt tilpasset bistand til vanskeligstilte på boligmarkedet*. Se hele loven her [Lov om kommunenes ansvar på det boligsosiale feltet \[boligsosialloven\] - Lovdata](#)

Den nye loven om kommunene sitt ansvar på det boligsosiale feltet § 5 pålegger kommunen å ha oversikt over behovet for både ordinære og tilpassede boliger for vanskeligstilte på boligmarkedet. Med tilpassede boliger menes boliger med hjelpe- og vernetiltak for de som trenger det på grunn av alder, funksjonsnedsettelse, rus- og/eller psykiske plager eller andre årsaker. Oversikten skal inngå som grunnlag for arbeidet med kommunens planstrategi etter plan- og bygningsloven § 10-1. En drøfting av kommunens boligsosiale arbeid bør inngå i planstrategien. Kommunen skal i sitt arbeid med kommuneplanen etter plan og bygningsloven kapittel 11, fastsette overordnede mål og strategier for det boligsosiale arbeidet. Målene og strategiene skal være egnede til å møte de utfordringene kommunen står ovenfor med utgangspunkt i oversikten nevnt i første punktum. § 10 i den nye loven om kommunenes ansvar på det boligsosiale feltet er en overgangsbestemmelse som sier at kravene til planstrategi og kommuneplan etter § 5 skal være oppfylt senest fire år etter at loven trer i kraft.

I og med at loven inneholder tydelige forventninger til kommunene på det boligsosiale feltet, vil vi anbefale kommunen å gå inn og se på loven, og implementere dette i kommunens planstrategi.

Barnevernsreformen flytter mer ansvar til kommunene på barnevernsområdet. Reformen skal bidra til å styrke det forebyggende arbeidet, med tidlig- og tverrsektoriell innsats. Ny lov om barnevern § 15-1, pålegger kommunene å utarbeide en plan for arbeid med å forebygge omsorgssvikt og atferdsproblemer. Planen skal vedtas av kommunestyret og kan ses som en av grunnsteinene i kommunen sitt arbeid med barnevernsreformen. Vi merker oss at kommunestyret i Sokndal har vedtatt en slik plan, og oppfordrer til å holde fokus på forebyggende arbeid rettet mot utsatte barn og unge.

Sokndal kommune har i Oversiktsdokumentet for folkehelse identifisert utfordringer knyttet til en betydelig endring i alderssammensetning, samt økt behov innen primærtjenestene i helse og omsorg. Vi oppfordrer til å se utfordringene i sammenheng med rekrutterings- og kompetanse-planlegging. Kommunen anbefales å utarbeide skriftlige, politisk vedtatte planer for å sikre kapasitet,

kompetanse og kvalitet i helse- og omsorgstjenestene. Demografiutfordringer og bærekraft bør være tema i planene. Vi viser til helsepersonell-kommisjonens arbeid som blant annet sier at det ikke er mulig å bemanne seg ut av utfordringene og at det må gjøres omstillinger, og at kompetansen må bygges nedenfra med utgangspunkt i fagarbeider kompetansen, med forebygging og folkehelsearbeid i bunn.

FN-konvensjonen for mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD)

FN-konvensjonen om rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) skal legges til grunn i alt arbeid i kommunen som berører personer med funksjonsnedsettelse. Dette betyr innen de fleste av kommunens tjenester og ansvarsområder. Å bygge opp kompetansen om CRPD, og om det praktiske arbeidet som må til for å oppfylle rettighetene til personer med funksjonsnedsettelse, krever et eget fokus i kommunen. Å få CRPD med som et prioritert område i overordnede planer, vil sikre nødvendig forankring og bedre muligheter til å lykkes med arbeidet. Arbeidet med implementering av CRPD passer spesielt godt sammen med tema 2 «Sentrumsutvikling og utvikling av et aldersvennlig samfunn» i kommuneplanrevisjonen. CRPD handler blant annet om å fjerne samfunnsbyggede barrierer, slik at mennesker med funksjonsnedsettelser i større grad skal ha mulighet til livsmestring. Dette gjelder ikke bare fysiske barrierer med også tekniske, som tilgjengeligheten av kommunale planer og nettsteder. CRPD vil derfor også berøre kommunen som organisasjon. Planstrategien kan derfor med fordel nevne under tema 2 at det også er en nær tilknytning mellom implementeringen av CRPD og arbeidet med sentrumsplan og utvikling av et aldersvennlig samfunn. Arbeidet med implementering av både Barnekonvensjonen og CRPD er også relevant under tema 4 «Gode oppvekstvilkår for barn og unge».

Utdanning

Sokndal kommune skriver at de skal revidere kommuneplanen, slik at den blir bedre egnet som styringsverktøy. Ett av satsingsområdene i den nye planen er Gode oppvekstvilkår for barn og unge. Barnehage og skole er tilsynelatende utelatt fra dette satsingsområdet, noe Statsforvalteren mener er uheldig.

Sokndal har en mengde planer på oppvekstområdet, som Strategiplan for oppvekst, Kvalitetsplan for barnehage, Kompetanseplan skole, og Utviklingsplan skole (sistnevnte er nevnt i tekstdelen, men utelatt fra listen over planer som skal revideres). Statsforvalteren råder kommunen til å inkludere hovedmål og strategier fra disse temaplanene i den nye kommuneplanen. Motsatt bør kommunen også sikre at alle del- og temaplaner følger opp hovedmål og strategier i kommuneplanen.

Kommunen har gjort en stor innsats i å bosette flyktninger de siste årene, og vil få en utfordring med å inkludere disse i samfunn og arbeidsliv. Integrering og inkludering av flyktninger og innvandrere er ikke nevnt i planprogrammet, og kommunen har heller ingen eksplisitt plan for dette ifølge listen over planer. Statsforvalteren råder kommunen til å ta med hovedstrategier for å integrere og inkludere flyktninger og innvandrere, i den nye kommuneplanen.

Økonomisk handlingsrom

For å sikre en bærekraftig økonomiutvikling kreves en god sammenheng mellom handlings- og økonomiplanen og kommuneplanen. Det er viktig at kommunen sørger for at handlings- og økonomiplanen fungerer godt som samfunnsdelens handlingsdel. Kommunen skriver at det økonomiske handlingsrommet er begrenset. KS vurderer Sokndal kommune som en kommune med større grad av økonomisk handlefrihet utfra konsernregnskapstallene for 2022, men det er mange økonomiske indikatorer som KS ikke har tatt med i sin analyse. Kommunen har for eksempel lavere skatteinntekter enn landsgjennomsnittet og høyere indeksberegnet utgiftsbehov enn landsgjennom-

snittet. Egenfinansieringen av investeringene er lav, i 2022 var den godt under landsgjennomsnittet. Det er derfor positivt at kommunen har bestilt en egen analyse som skal inngå i kunnskapsgrunnlaget før revidering av samfunnsdelen og handlings- og økonomiplanen (HØP) høsten 2024.

Arealbruk

Sokndal kommune begynte arbeidet med ny arealdel høsten 2022, og forventer at denne blir første-gangsbehandlet våren 2024. Det opplyses at det har vært et stort behov for å rydde i arealplanen da den er utdatert, og at de nasjonale føringene på flere områder er oppdatert siden gjeldende plan ble vedtatt.

Ettersom arealstrategien er gjort rede for i gjeldene samfunnsdel (som er vedtatt i 2022) skal ikke kommunen revidere arealstrategien i forbindelse med revideringen av samfunnsdelen nå. Vi ber likevel kommunen se over arealstrategien og vurdere den opp mot de nye nasjonale forventningene til regional og kommunal planlegging som kom i 2023, etter at den gjeldende arealstrategien ble vedtatt. Med bakgrunn i de nye nasjonale forventningene kan det være behov for å gjøre justeringer, til tross for at det bare er to år siden arealstrategien ble vedtatt.

I de nye nasjonale forventningene er det for eksempel tydelig kommunisert at kommunene må vurdere arealbruken opp mot viktige hensyn som jordvern, naturvern, klimaendringer og klimagass-utslipp, jf. bl.a. pkt. 45, 47, 53, 66 og 69. I pkt. 47 står det at kommunene ved revidering av kommuneplanens arealdel skal vurdere om tidligere godkjent arealbruk skal endres av hensyn til klima, naturmangfold, kulturmiljø, jordvern, reindrift, klimatilpasning, samfunnssikkerhet og et hensiktsmessig utbyggingsmønster.

Mulighetene for fortetting, gjenbruk og transformasjon av allerede utbygde areal bør tas i bruk, før jordbruksareal, viktige natur- og friluftstarealer og karbonrike areal som myr, skog og annen næringsrik jord blir omdisponert. Planstrategien bør derfor også omtale arealbruk og arealpolitikk i kommunen, og sørge for at disse sammenfaller med viktige klima- og miljøhensyn.

Landbruk

Landbruks- natur- og friluftsområdene utgjør en stor del av det totale arealet i Sokndal, og vi vurderer det som positivt at kommunen skal utarbeide en landbruksplan i 2025. Vi mener likevel at landbruket bør få et større fokus i planprogrammet. Vi gjør oppmerksom på at denne ikke er med i oppstillingen i tabell på s. 16-18.

Vi viser til Riksrevisjonen sin rapport om Matsikkerhet og beredskap på landbruksområdet fra oktober 2023 om viktigheten av å ivareta jordbruksjord som del av nasjonal beredskap. Når det gjelder utviklingstrekk og utfordringer innenfor landbrukssektoren er kommunen kjent med flere av disse, og vi viser for eksempel til funn i spørreundersøkelsen [Framtidsutsikter for landbruket i Rogaland](#) og annen statistikk som kunnskapsgrunnlag for tematikken.

Verdiskapingsrapporten (NIBIO) som er basert på 2017-tall, viser at landbruket i Sokndal bidrar med 23,8 mill. kroner i verdiskaping (bruttoproduct). I Sokndal er det sauehold som har den største verdiskapningen med nær 40 prosent. Melk og ammeku bidrar med om lag 25 prosent hver. Av de 82 foretakene er det et fåtall som er heltidsbruk.

Sokndal har lang kystlinje, en del ferskvann og de produktive jordarealene er preget av lite jordsmonn, skinn jord og små teiger. Kun i dalførene er det større, sammenhengende arealer med god

jord. Både innmark og utmark egner seg godt til beiting. Det forklarer at 88 prosent av verdiskapingen er basert på grovfôrproduksjon.

Kommunen er en utpreget industrikommune med hjørnesteinsbedriften Titania som den viktigste. Mange bønder har vært og er sysselsatt i industrien og dette forklarer hvorfor andelen deltidsbønder er høy i kommunen. Ifølge Kilden er Sokndal den kommunen med størst andel jordbruksarealer ute av drift i Rogaland. Sokndal har felles landbruksforvaltning med Eigersund kommune og vi opplever et press gjennom dispensasjonssaker fra Sokndal, særlig ønske om å etablere bolig-eiendommer i landbruksområdene. Slike eiendomsetableringer over tid kan komme i konflikt med landbruksinteressene, særlig i en tid der landbruket har økende utfordringer knyttet til økonomi og klima. Ved revisjon av kommuneplanen bør kommunen heller vurdere egnede områder for LNF-spredd i de deler av kommunen som kan ha bosettingshensyn, noe som gir enklere og mer forutsigbare prosesser.

Sokndal har en fantastisk natur og kulturelle institusjoner som innbyr til rekreasjon og andre aktiviteter. Koblingen mat og reiseliv er vist gjennom blant annet Magma Geopark, men har potensiale for større vekst. Med utgangspunkt i lokalmat- og drikke er et styrket samarbeid på tvers av kommune- og fylkesgrenser noe som kan løfte bidraget fra landbruket i Sokndal. Markedsmessig er det nå flere enn noen gang som selger produkter ved direktesalg (Bondens Marked, REKO-ring, gardsutsalg, festivaler osv.). Landbrukspolitiske mål er å styrke selvforsyningen og økt bruk av lokale ressurser. Her har Sokndal ubenyttede muligheter innen foredling av kjøtt, melk, frukt, bær og grønt. Utfordringene er kompetanse, markedsadgang, leveringsavtaler og klyngeutvikling.

I Sokndal kommune er det mye flott kulturlandskap. Dalane Friluftsråd har i samarbeid med landbrukskontoret registrert stisystemer knyttet til jordbrukets kulturlandskap. I forbindelse med dette vil det være mulig å etablere overnattingstilbud og andre tjenester i tilknytning til stisystemene som landbruksnæringen kan dra nytte av. Det er en høyt prioritert oppgave å gi tilskudd til å fremme tilgjengelighet og opplevelseskvalitet i landbruksområdene.

Sokndal har et rikt biologisk mangfold, særlig vil vi peke på kystlyngheiene som er særlig intakte i kommunen. Kystlynghei ble i februar 2015 fastsatt som utvalg naturtype. Det er en prioritert oppgave å ta vare på kystlyngheiene. Lyngheiene har en gammel historie, og ble til ved at skogen ble brent og lyngvegetasjonen holdt ved like ved regelmessig beiting, slått og brenning. Det er interesse i å ta vare på lyngheiene, da disse er viktige som fôrgrunnlag for villsauen. Det er bevilget noe SMIL-midler til å bevare og fremme lyngheier i Sokndal de siste årene.

Vi viser til at Stortinget den 16.06.2023 vedtok ny, nasjonal jordvernstrategi, hvor det nasjonale målet for omdisponering av dyrket jord er redusert til maksimalt 2000 dekar i året. Fylkestinget har på bakgrunn av dette revidert det regionale jordvernålet fra maksimalt 400 til 200 dekar omdisponering av dyrka jord i året. Det innebærer at alle kommuner må ha fokus på å unngå omdisponering, og vurdere tilbakeføring av areal som ligger i kommuneplanen og som over tid ikke har vært regulert eller ikke tilfredsstillende viktige mål innenfor ATP, effektiv utnyttning, hensyn til jordvern og natur mv. Vi vil i denne forbindelse oppfordre kommunen til å sette seg et konkret, tallfestet jordvern mål på hvor mye kommunen maksimalt kan godkjenne når det gjelder omdisponering av jordbruksareal, og at dette er tatt stilling til i forhold til ledige arealreserver både opp mot bolig- og næringsareal, og fremtidige infrastrukturprosjekter. Dersom ambisjonen er å omdisponere og bygge ned minst mulig jordbruksareal, og det er kartlagt store arealreserver til utbyggingsformål, bør det fokuseres på hvordan økonomisere og utnytte disse best mulig for å ha lavest mulig omdisponering. Vi vil i denne anledning vise til at kommunen kan søke tilskudd til kommunal jordvernstrategi hos Landbruksdirektoratet.

Strandsone

Avklaring av arealbruk i strandsonen skal skje gjennom planlegging, og først og fremst gjennom kommuneplanens samfunns- og arealdel, jf. [Statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen](#) (SPR-strandsone). Strandsonen er en begrenset ressurs av nasjonal og regional betydning. Jf. pbl. § 1-8 skal det tas særlig hensyn til natur- og kulturmiljø, landskap, friluftsliv og andre allmenne interesser i 100-metersbeltet langs sjø og vassdrag. Ettersom kommunen ikke legger opp til å revidere arealstrategien har kommunens arealpolitikk på dette området ikke vært omtalt i planstrategien.

Natur og klima

Kommunenes arealplanlegging er avgjørende for at Norge skal kunne redusere utslippene i arealbrukssektoren fram mot 2030, og for ivaretagelse av natur. Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning (SPR-klima) sier at kommunen i sin planstrategi skal *«omtale behovet for oppdatering av eksisterende eller utarbeiding av nye planer, i lys av forventede klimaendringer og tidligere uønskede naturhendelser. I planstrategien skal det gjøres en vurdering av om hensynet til et endret klima innebærer et behov for oppheving eller revisjon av gjeldende planer»*. Retningslinjen må sees i sammenheng med klimaloven, og særlig lovens § 3, klimamål for 2030, som ble oppdatert høsten 2022 til å være *« redusere klimagassutslippene med minst 55 % innen 2030 »* sammenliknet med 1990. Formålet med SPR-klima er å sikre at kommunene prioriterer arbeid med å redusere klimagassutslipp, legge om til miljøvennlig energi, og ivareta klimatilpasning i planlegging. Dette skal gjøres gjennom bruk av et bredt spekter av kommunens roller og virkemiddel.

FN sier at valg som blir tatt dette tiåret vil påvirke planeten vår i tusenvis av år frem i tid. Kommunen har derfor et ansvar for å begrense sine klimagassutslipp, både som organisasjon og som kommune. Når denne planstrategien skal erstattes vil det være ca. 2 år til målsetningen om minst 55 % utslippskutt sammenliknet med 1990 skal være nådd. Det er derfor klare forventninger om at planperioden vi nå går inn i brukes til å legge kortsiktige og langsiktige planer for permanente reduksjoner av klimagassutslipp og at kommunens planverk oppdateres i henhold til klimalovens målsetninger, statlige planretningslinjer og nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027.

Sokndal kommune utvikler i samarbeid med de andre kommunene i Dalane-regionen en egen interkommunal klimaplan. Klimaplanen skal legges frem i 2024. Vi støtter dette interkommunale samarbeidet for klimautfordringen, og vi ser frem til en dialog og samarbeid med alle de involverte Dalane-kommunene om klimaplanen i tiden som kommer.

I Norge har vi et mål om at ingen arter eller naturtyper skal forsvinne, og at vi skal verne en representativ del av den norske naturen for framtidige generasjoner. Dette har også blitt mer aktuelt etter at Norge, sammen med 195 andre land, skrev under på Naturavtalen i Montreal i 2022, hvor et av målene er å verne 30 % av all natur på land og i vann innen 2030. FN har videre erklært 2021-2030 som tiåret for restaurering av natur. Restaurering av økosystem har som mål å forhindre, stoppe og reversere svekkingen av økosystem på alle kontinent og i alle hav. Den nye naturavtalen påpeker hvor viktig det nå er å restaurere mer natur, og har satt som mål å restaurere 30 % av de forringede økosystemene innen 2030. Naturavtalens målsetninger legger også føringer for kommunene i Rogaland, og vi anbefaler at kommunene legger opp til at naturavtalens målsetninger om vern og restaurering kan oppnås i hver kommune, eller at det samarbeides på tvers av kommunegrensene for en helhetlig måloppnåelse.

Bevaring av naturmangfold er ikke nevnt i planprogram og planstrategi, og dette temaet har ikke et tydelig fokus fra kommunens side. Sokndal kommune har mye viktig og verdifull natur, både på land, i elvene og i sjøen. Kommunen kan, i likhet med arbeid med klima, inngå et interkommunalt samarbeid om bevaring av områdets naturverdier. Et oppdatert kunnskapsgrunnlag for naturen er et viktig grunnlag for planleggingen, og planprosessene kan bidra til å identifisere viktig naturmangfold, økologiske sammenhenger og viktige funksjonsområder på land og i sjø. Et systematisk arbeid med naturmangfold i planleggingen vil bidra til langsiktig ivaretagelse av verdifulle naturområder, og kan avdekke behovet for mer kunnskap. En tematisk kommunedelplan for naturmangfold kan være et ledd i et slikt arbeid. Vi minner om at Miljødirektoratet har utarbeidet en egen veileder for utarbeidelse av slik plan. Kommunene kan søke om midler til utarbeidelse av kommunedelplan gjennom Miljødirektoratets årlige støtteordning. Vi vil informere om når det åpnes for nye søknader til ordningen.

Samfunnssikkerhet

Klimaendringene og den sikkerhetspolitiske utviklingen, med økte spenningsnivå og krig i Europa, gjør at vi må ta hensyn til forebyggende samfunnssikkerhet i planer etter plan- og bygningsloven på nye måter. Et robust samfunn blir stadig viktigere, og godt kunnskapsgrunnlag og gode planer er grunnlaget for dette. [Forskrift om kommunal beredskapsplikt](#) definerer kommunenes ansvar og slår fast at kommunen sin helhetlige risiko- og sårbarhetsanalyse (H-ROS) skal ligge til grunn for arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap. På bakgrunn av denne analysen skal kommunen utarbeide langsiktige mål, strategier, prioriteringer og plan for oppfølging av arbeidet. Kommunen må her vurdere om det er forhold som bør inngå i planer og prosesser etter plan- og bygningsloven.

Statsforvalteren hadde tilsyn med kommunal beredskapsplikt i Sokndal i november 2023, og kommunen er i prosess med å lukke avvik på bl.a. helhetlig ROS. H-ROS bør oppdateres hvert 4. år; i forbindelse med utarbeidelsen av planstrategi og ny kommunestyreperiode. H-ROS bør baseres på FylkesROS (revidert i 2023, og finnes her: <https://prosjekt.statsforvalteren.no/fylkesros-rogaland/>), og skal gi kunnskap om risiko i kommunen, og se sammenhenger mellom arealbruk og risiko. Den skal kunne gi kunnskap om risiko i bebygde områder, og ta stilling til hva som er akseptabel risiko i kommunen. Risiko- og sårbarhetsanalysen kan også avdekke forhold som gir behov for oppheving eller revisjon av gjeldende planer. Det er særlig viktig at analysen blir fulgt opp i kommuneplan, beredskapsplan og planer som omhandler klimatilpasning. Sokndal kommune vedtok ny samfunnsdel av kommuneplan i 2022, før revidert H-ROS var ferdig. Kommunen skriver nå i kap. 4 i planstrategi og planprogram at de vil synliggjøre sårbarhetene som kommer fram under oppdateringen av H-ROS i revidering av samfunnsdel og i tiltak knyttet til HØP 2025-28. Det er en god tydeliggjøring, og bør også gjelde for klimaplanen for Dalane, som skal ferdigstilles i år.

Nye statlige føringer legger enda større vekt på å ta hensyn til klimaendringer og naturfare i arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap. Dette er Sokndal allerede smertelig klare over, særlig med tanke på flomproblematikk. Det gjelder imidlertid også viktigheten av å ta vare på velfungerende og sammenhengende naturområder og landbruksområder, som bidrar med økosystemtjenester som bl.a. fordrøyning og flomdemping.

Regjeringen forventer også at kommunene bidrar til en forutsigbar kraftforsyning, trygg vannforsyning og avløp, og tar hensyn til totalforsvaret sitt arealbehov i plansammenheng. Slik samfunnet utvikler seg er det viktig å minimere konfliktpotensialet mellom kritisk infrastruktur og nye næringsområder, og anlegg som kan påvirke risikobildet i et område. Det er også viktig å vurdere hvordan risikobildet endres som følge av det grønne skiftet; som ved økende kraft-

produksjon og bruk av alternative energikilder og -bærere, ny teknologi og hvordan dette kan påvirke sårbarhetene våre.

Klimarisiko

Klimarisiko er viktig å adressere tidlig i planprosessen, tilnærmingen til dette kan ha stor effekt på kommunen sin evne til grønn omstilling. Dette gjelder både fysisk, overgangs- og ansvarsrisiko. Mer om dette her <https://klimastiftelsen.no/publikasjoner/klimarisiko-hva-kan-du-gjore-i-din-kommune/#advgb-toc-cdd6421d-3dbc-48ad-a4ca-d1950f30fde8>.

Jf. Statlige planretningslinjer (SPR) for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning skal planstrategi «beskrive utviklingstrekk og utfordringer, herunder knyttet til dagens og fremtidens klima. Både eksisterende og ny kunnskap om klimaendringer og konsekvenser av dette, som nye farekart og lignende bør vurderes og omtales her. For eksempel kan framtidige klimaendringer føre til at områder som til nå har vært ansett som sikre, ikke lengre innfrir kravene i plan- og bygningsloven». Videre sier retningslinjene at «kommunen bør kartlegge økosystemer og arealbruk med betydning for klimatilpasning». Sokndal viser i planstrategien at de vil prioritere natur og klimatilpasning i planstrategien. Krav til naturbaserte løsninger må følges opp i all kommunal saksbehandling, i tråd med SPR-klima pkt. 4.3, siste avsnitt og regionalplan for klimatilpasning.

NVE har laget nye aktsomhetskart for snøskred, som bør ligge til grunn for oppdaterte hensynssoner i kommuneplanens arealdel. Skredområdene er blitt endret, og kan innebære behov for å endre og oppdatere planer når det gjelder snøskredfare. Disse kartene inneholder også vurdering av skogens effekt på skredbane, og gjør at kommunen bør vurdere å legge begrensninger på hogst på skog med viktig skredhindrende effekt. Mer om dette på NVE sine nettsider: <https://www.nve.no/naturfare/utredning-av-naturfare/om-kart-og-kartlegging-av-naturfare/om-kartlegging-av-skredfare-i-bratt-terreng/aktsemdskart-for-snoeskred-2023/>

Med hilsen

Lone Merethe Solheim (e.f.)
ass. statsforvalter

Marit Sundsvik Bendixen
fylkesmiljøvernsjef

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Rogaland fylkeskommune
Norges vassdrags- og energidirektorat

Postboks 130
Postboks 5091 Majorstuen

4001 Stavanger
0301 Oslo